

Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь
Установа адукацыі “Віцебскі дзяржаўны
ўніверсітэт імя П.М. Машэрава”
Кафедра беларускай і рускай філалогіі

Г.В. Навасельцава

**ТВОРЧАЯ ІНДЫВІДУАЛЬНАСЦЬ
ЛІТАРАТУРНАГА
СУПРАЦОЎНІКА СУЧАСНЫХ СМІ**

Метадычныя рэкамендацыі

*Віцебск
ВДУ імя П.М. Машэрава
2025*

УДК 070.422:821:159.954(075.8)

ББК 76.000.8я73

Н15

Друкуецца па рашэнні навукова-метадычнага савета ўстановы адукацыі “Віцебскі дзяржаўны ўніверсітэт імя П.М. Машэрава”. Пратакол № 6 ад 27.06.2025.

Аўтар: дацэнт кафедры беларускай і рускай філалогіі ВДУ імя П.М. Машэрава, кандыдат філалагічных навук, дацэнт **Г.В. Навасельцава**

Р э ц е н з е н т ы :

дацэнт кафедры сусветных моў ВДУ імя П.М. Машэрава,
кандыдат філалагічных навук, дацэнт *Н.Л. Дружына*;
дацэнт кафедры сацыяльна-гуманітарных дысцыплін УА “ВДТУ”,
кандыдат філалагічных навук, дацэнт *В.І. Уткевіч*

Навасельцава, Г.В.

Н15 Творчая індывідуальнасць літаратурнага супрацоўніка сучасных СМІ : метадычныя рэкамендацыі / Г.В. Навасельцава. – Віцебск : ВДУ імя П.М. Машэрава, 2025. – 43 с.

Метадычныя рэкамендацыі адрасаваныя студэнтам спецыяльнасці “Беларуская філалогія (літаратурна-рэдакцыйная дзейнасць)” дзённай формы навучання. Складзены ў адпаведнасці з патрабаваннямі агульнаадукацыйнага стандарта і вучэбнай праграмы па дысцыпліне “Літаратурная дзейнасць супрацоўніка СМІ”.

УДК 070.422:821:159.954(075.8)

ББК 76.000.8я73

© Навасельцава Г.В., 2025

© ВДУ імя П.М. Машэрава, 2025

ЗМЕСТ

УСТУП	4
МОДУЛЬ 1	7
МОДУЛЬ 2	10
МОДУЛЬ 3	15
МОДУЛЬ 4	17
ЛІТАРАТУРА	19
ТЭСТЫ ДЛЯ САМАКАНТРОЛЮ	22
ПЫТАННІ ДА ЭКЗАМЕНУ	41

УСТУП

Актуальнасць вучэбнай праграмы заключаецца ў тым, што вучэбная дысцыпліна з’яўляецца адным з кампанентаў сістэмы філалагічнай адукацыі ў сферы літаратурна-рэдакцыйнай дзейнасці, адлюстроўвае сучасны стан, асноўныя тэндэнцыі развіцця сродкаў масавай інфармацыі і дзейнасці літаратурна-рэдакцыйнага супрацоўніка (журналіста) як суб’екта творчага працэсу.

1. Мэта вучэбнай дысцыпліны – даць агульнае уяўленне пра літаратурна-крытычныя і мастацка-публіцыстычныя жанры і навучыць самастойнаму выкарыстанню іх на практыцы.

Задачы вывучэння вучэбнай дысцыпліны:

- навучыць будучых спецыялістаў самастойна працаваць у журналісцкім калектыве;
- сфарміраваць уменне выкарыстоўваць тэарэтычныя веды ў практычнай дзейнасці;
- даць уяўленне пра структуру творчага працэсу, сістэму сродкаў маўленчай выразнасці ў тэксце.

2. Месца вучэбнай дысцыпліны ў сістэме падрыхтоўкі спецыяліста з вышэйшай адукацыяй, сувязь з іншымі вучэбнымі дысцыплінамі

Дысцыпліна адносіцца да кампанента ўстановы адукацыі, модуль “Літаратурна-рэдакцыйная дзейнасць”. Вучэбная дысцыпліна прызначана для студэнтаў III курса дзённай формы навучання (5 і 6 семестры), звязана з вучэбнай дысцыплінай “Уводзіны ў літаратуразнаўства”.

3. Патрабаванні да засваення зместу вучэбнай дысцыпліны

Засваенне вучэбнай дысцыпліны павінна забяспечыць фарміраванне ўніверсальнай кампетэнцыі:

- ажыццяўляць тэкстаўтваральную дзейнасць у медыяпрасторы.

У адпаведнасці з Канцэпцыяй развіцця педагагічнай адукацыі ў Рэспубліцы Беларусь на 2021–2025 гады прадугледжваецца фарміраванне наступных **прафесійна-педагагічных кампетэнцый:**

- праяўляць гатоўнасць да фарміравання асобасных і метапрадметных кампетэнцый навучэнцаў, якія спрыяюць максімальна поўнай рэалізацыі іх асобнага патэнцыялу, паспяховага вырашэння шырокага круга жыццёвых і прафесійных задач, прадуктыўнай жыццядзейнасці ў цэлым;
- праяўляць гатоўнасць да ажыццяўлення прафесійнай дзейнасці ў кантэксце рэалізацыі прынцыпу інклюзіі ў адукацыі дзяцей з рознымі адукацыйнымі патрэбамі;

– авалодаць вопытам псіхолога-педагагічнага суправаджэння і педагагічнай падтрымкі, валанцёрства, інклюзіі, медыяцыі, т’ютарства, коўчынга і інш.

У межах адукацыйнага працэсу па вучэбнай дысцыпліне студэнт павінен набыць не толькі тэарэтычныя і практычныя веды, уменні і навыкі па спецыяльнасці, але і развіць свой каштоўнасна-асобасны, духоўны патэнцыял, сфарміраваць якасці патрыёта і грамадзяніна, гатовага да актыўнага ўдзелу ў эканамічным, вытворчым, сацыяльна-культурным і грамадскім жыцці краіны.

У выніку вывучэння дысцыпліны студэнт павінен **ведаць**:

- агульныя заканамернасці творчай дзейнасці;
- асаблівасці працы з літаратурным творам;
- асноўныя метады збору інфармацыі;
- адрозненні журналісцкай і літаратурна-мастацкай творчасці;
- адрозненні літаратурна-крытычнай і мастацка-публіцыстычнай дзейнасці.

У выніку вывучэння дысцыпліны студэнт павінен **умець**:

- аналізаваць літаратурны і журналісцкі тэкст на розных узроўнях;
- прымяняць атрыманыя веды пры напісанні ўласных твораў;
- выкарыстоўваць у літаратурных і журналісцкіх матэрыялах разнастайныя сродкі маўленчай выразнасці.

У выніку вывучэння курса студэнт павінен **мець навык**:

- аналізу мастацкага твора і карыстання прыёмамі яго стварэння.

У працэсе выкладання вучэбнай дысцыпліны ўжываюцца наступныя метады навучання:

1. Вусны выклад інфармацыі і актыўная пазнаваўчая дзейнасць студэнтаў (лекцыя, дыскусія, вытлумачэнне, ілюстрацыя, дэманстрацыя). Замацаванне новага матэрыялу.

2. Самастойная праца студэнтаў (аналіз інфармацыйнай палітры сучасных СМІ; вызначэнне рэдакцыйна-выдавецкай канцэпцыі рэдакцыі друкаванага выдання; рэдагаванне тэкстаў розных відаў; карэктарская праўка тэксту; скарачэнне, апрацоўка, перастварэнне тэкстаў; самастойнае напісанне журналісцкіх тэкстаў розных жанраў).

4. Колькасць гадзін у адпаведнасці з вучэбным планам

На вывучэнне вучэбнай дысцыпліны “Літаратурная дзейнасць супрацоўніка СМІ” вучэбным планам адведзена 190 гадзін, з іх аўдыторных – 72 гадзіны. Працаёмкасць вучэбнай дысцыпліны – 6 заліковых адзінак.

5. Форма атрымання вышэйшай адукацыі Дзённая.

6. Размеркаванне аўдыторнага часу

3 курс, 5 семестр – усяго 100 гадзін, з іх 36 гадзін аўдыторных заняткаў (20 гадзіны лекцыйныя, 16 гадзін практычных, 10 гадзін КСР);

3 курс, 6 семестр – усяго 90 гадзін, з іх 36 гадзін аўдыторных заняткаў (20 гадзін лекцыйныя, 16 гадзін практычных, 10 гадзін КСР).

7. Форма прамежкавай атэстацыі

Залік (5 семестр), экзамен (6 семестр).

Форма правядзення заліку, экзамену вызначаецца рашэннем кафедры.

МОДУЛЬ 1

ТЭМА 1 “УЗАЕМАДЗЕЙННЕ РОЗНЫХ ВІДАЎ ЛІТАРАТУРНАЙ ТВОРЧАСЦІ”

Тэарэтычная частка

1. Літаратура і журналістыка: азначэнне, функцыі, тэматыка, праблематыка.
2. Літаратура і мастацкая публіцыстыка: азначэнне, функцыі, тэматыка, жанравая палітра.
3. Журналістыка і публіцыстыка: азначэнне, функцыі, тэматыка, жанравая палітра.
4. Журналістыка і PR-дзеінасць: агульнае і адрознае.
5. Журналістыка і рэкламная дзейнасць: агульнае і адрознае.
6. Інфармацыйная культура сучаснага грамадства.

Практычная частка

7. Ахарактарызуйце інфармацыйна-тэматычную палітру любімага выдання (на выбар).
8. Вызначце тэму, пра якую вам хацелася б пісаць. Збярыце факты і звесткі, звязаныя з цікавай для вас тэмай. Вызначце ў ёй галоўнае і другараднае.
9. Напішыце эсэ на тэму “Журналіст у сучасным свеце” або “Наша інфармацыйнае стагоддзе”.
10. Сфармулюйце асноўныя “запаведзі” літаратурна-рэдакцыйнай (журналісцкай) дзейнасці.

ТЭМА 2 “ПРАБЛЕМА ЛІТАРАТУРНЫХ ЗДОЛЬНАСЦЯЎ, ЛІТАРАТУРНАГА ТАЛЕНТУ. ТВОРЧЫ ПРАЦЭС”

Тэарэтычная частка

1. Характар праяўлення таленавітасці, геніяльнасці (Ф. Скарына, Я. Купала, М. Багдановіч).
2. Таленавітасць у розных сферах дзейнасці (Я. Баршчэўскі, У. Караткевіч, М. Танк).
3. Фазы творчага працэсу: падрыхтоўчая, пошукавая, выканаўчая.

Практычная частка

4. Адметнасць мастацкага ўзнаўлення творчай асобы ў рамане А. Лойкі “Францыск Скарына, або Сонца Маладзіковае”.

5. Адметнасць мастацкага ўзнаўлення творчай асобы ў рамане А. Лойкі “Як агонь, як вада”.

6. Адметнасць мастацкага ўзнаўлення творчай асобы ў рамане Я. Міклашэўскага “Каханне і смерць, або Лёс Максіма Багдановіча”.

ТЭМА 3

“ПСІХАЛАГІЧНЫ ПРОФІЛЬ ПІСЬМЕННІКА І ЖУРНАЛІСТА”

Тэарэтычная частка

1. Крыніцы інфармацыі ў працы пісьменніка і журналіста.

2. Індывідуальныя адрозненні ў эмацыйнай сферы. Фарміраванне вышэйшых пачуццяў.

3. Роля фантазіі ў творчасці. Адзінства фантазіі і інтэлектуальных здольнасцяў.

4. Творчае натхненне. Этапы творчага натхнення. Персаніфікацыя. Назіральнасць пісьменніка.

5. Навіна і сенсацыя. Фактары папулярнасці (эфектыўнасці) журналісцкага твора.

Практычная частка

6. Роля фантазіі ў творчасці Я. Маўра.

7. Суадносіны фактаў і вымыслу ў творах (на прыкладзе рамана У. Караткевіча “Каласы пад сярпом тваім”).

8. Праблема прататыпаў (І. Мележ “Палеская хроніка”).

9. Творчае натхненне (на прыкладзе творчасці М. Багдановіча).

10. Знешнія фактары, якія садзейнічаюць развіццю творчага патэнцыялу (на прыкладзе творчасці Цёткі, М. Гарэцкага).

ТЭМА 4

“ГРАМАДСКІ ВОБЛІК ПІСЬМЕННІКА І ЖУРНАЛІСТА”

Тэарэтычная частка

1. Аб’ектыўныя і суб’ектыўныя ўмовы станаўлення светапогляду пісьменніка.

2. Значэнне гістарычных умоў і ідэйных уплываў, творчага акружэння ў жыцці і творчасці пісьменніка.

3. Чытанне пісьменнікам мастацкай літаратуры. Знакамітыя бібліятэкі пісьменнікаў. Вучоба ў класікаў.

4. Факт у журналістыцы, мастацкай публіцыстыцы, літаратурна-мастацкай творчасці.

5. Асноўныя прынцыпы адбору фактаў для журналісцкага твора.

Практычная частка

6. Аб'ектыўныя і суб'ектыўныя ўмовы станаўлення светапогляду Ф. Багушэвіча.

7. Значэнне гістарычных умоў і ідэйных уплываў, творчага акружэння ў жыцці і творчасці А. Міцкевіча, у фарміраванні яго светапогляду.

8. Фальклор і мастацкая літаратура (фальклорныя матывы ў творчасці Р. Барадуліна).

9. Выкарыстанне ў творчасці М. Багдановіча здабыткаў агульначалавечай і нацыянальнай культуры.

МОДУЛЬ 2

ТЭМА 5

“ТВОРЧАЯ ЛАБАРАТОРЫЯ ПІСЬМЕННІКА І ЖУРНАЛІСТА”

Тэарэтычная частка

1. Кола пазалітаратурных інтарэсаў. Культура працы пісьменніка.
2. Творчыя сувязі. Пераклады.
3. Пісьменнік і чытач. Літаратурныя часопісы.
4. Асаблівасці жыцця і працы пісьменнікаў сярэднявечнай Беларусі, пісьменнікаў XIX і пачатку XX ст., савецкіх пісьменнікаў, пісьменнікаў у незалежнай Рэспубліцы Беларусь.

Практычная частка

5. Умовы працы пісьменніка (Я. Купала, У. Дубоўка).
6. Творчыя сувязі. Пераклады (на прыкладзе жыцця і творчасці народных паэтаў Беларусі Н. Гілевіча, Р. Барадуліна).
7. Літаратурныя часопісы “Маладосць”, “Полымя”, іх роля ў станаўленні творчай індывідуальнасці пісьменніка.

ТЭМА 6

“ЖЫЦЦЁВЫ ВОПЫТ ПІСЬМЕННІКА І ЖУРНАЛІСТА”

Тэарэтычная частка

1. Вывучэнне жыцця пісьменніка – найважнейшая ўмова разумення яго творчасці (на прыкладзе біяграфіі Янкі Брыля).
2. Біяграфіі рускіх і беларускіх класікаў (параўнальны аспект біяграфій А. Куляшова і А. Твардоўскага).
3. Радаводны класікаў беларускай літаратуры.
4. Праца пісьменнікаў у СМІ.

Практычная частка

5. Выхаванне ў сям’і бацькоў (біялагічна-сацыяльны аспект творчасці В. Дуніна-Марцінкевіча, М. Багдановіча, В. Быкава).
6. Асабістае жыццё пісьменніка, каханне, сяброўства (на прыкладзе біяграфіі Якуба Коласа). Творы, прысвечаныя сямейнікам.
7. Радаводны У. Караткевіча, Р. Барадуліна.

ТЭМА 7

“АСНОЎНЫЯ ЭТАПЫ ТВОРЧАГА ПРАЦЭСУ. РАБОТА ПІСЬМЕННІКА НАД СУЧАСНЫМ МАТЭРЫЯЛАМ”

Тэарэтычная частка

1. Фазы творчага працэсу. Задума.
2. Падсвядомыя фактары, дзейнасць архетыпаў. Свядомае выкарыстанне міфалагем у творы.
3. Ідэя і тэма твора. Гістарычны матэрыял.
4. Патрабаванні да паспяховага журналісцкага матэрыялу.
5. Працэс выпуску друкаванага выдання.

Практычная частка

6. Кніжкі для запісаў. Стварэнне плана твора.
7. Напісанне твора. Сістэма вобразаў.
8. Фарміраванне сюжэту. Кампазіцыя.
9. Работа над мовай. Апрацоўка твора.
10. Варыянты твора. Калектыўная творчасць.

ТЭМА 8

“МАСТАЦКАЯ АКСІЯСФЕРА Ў БЕЛАРУСКАЙ ЛІТАРАТУРЫ ХІХ – ПАЧАТКУ ХХІ СТАГОДДЗЯ”

Тэарэтычная частка

1. Асноўныя праблемна-тэматычныя лініі асэнсавання мастацкіх каштоўнасцяў беларускімі пісьменнікамі ХІХ стагоддзя.
2. Асноўныя праблемна-тэматычныя лініі асэнсавання мастацкіх каштоўнасцяў беларускімі пісьменнікамі ХХІ стагоддзя.
3. Запазычанні, цытаванне, інтэртэкстуальнасць.
4. Мадэляванне вобраза творчай асобы, парадзіраванне.
5. Аксіясфера сучаснай журналісцкай творчасці.

Практычная частка

6. Фальклорная спадчына, айчынная і сусветная літаратура як цэнтральныя аб’екты, што паслужылі матэрыялам для асэнсавання мастацкіх каштоўнасцяў.
7. Пісьменніцкае майстэрства, аб’ектыўнасць адлюстравання, сэнсавая ёмістасць твораў у мастацкай аксіясферы.
8. Фармальныя навацыі як перыферычныя элементы мастацкай аксіясферы (творчая спадчына Янкі Купалы, Максіма Багдановіча, Максіма Танка, Міхася Стральцова).

ТЭМЫ РЭФЕРАТАЎ І ПРЭЗЕНТАЦЫЙ

1. Творчыя персаналіі Аляксандра Пушкіна і Адама Міцкевіча. Крытыкі пра знаёмства пісьменнікаў.
2. Умовы фарміравання творчай індывідуальнасці М. Багдановіча (“Каханне і смерць, або Лёс Максіма Багдановіча” Яўгена Міклашэўскага).
3. Паняцце сакральнага ў творчасці Я. Коласа. Літаратуразнаўчыя ацэнкі “Казак жыцця”.
4. Сучаснікі пісьменніка пра асобу М. Лынькова. Літаратурная крытыка пра асобу М. Лынькова.
5. Гісторыя стварэння “Палескай хронікі” І. Мележа. Прататыпы персанажаў. Аўтарскі вымысел.
6. Дзённікі вядомых беларускіх пісьменнікаў. Праблемы даследавання эпістальнай спадчыны.
7. Публіцыстычная і літаратурна-крытычная спадчына беларускіх пісьменнікаў. Паняцце пісьменніцкай крытыкі.
8. Сімволіка загаловаў у творчасці І. Шамякіна. Праца пісьменніка для чытача.
9. Іван Навуменка і беларуская літаратуразнаўчая навука. Сумяшчэнне пісьменніцкай і навуковай дзейнасці.
10. Назіральнасць І. Пташнікава і спецыфіка мастацкай апісальнасці ў раманах пісьменніка.
11. Асоба Я. Брыля паводле яго мініяцюр. Аўтапсіхалагічны вобраз Алеся Руневіча з рамана “Птушкі і гнёзды”.
12. Роля падарожжаў у творчасці беларускіх пісьменнікаў. Нарысістыка як эстэтычная з’ява.
13. Асаблівасці працы драматурга ў параўнанні з празаікам і паэтам-лірыкам.
14. Мастак і развіццё культуры ў творчасці пісьменнікаў першай паловы XX стагоддзя.
15. Мастак і грамадства ў творчасці пісьменнікаў другой паловы XX стагоддзя.
16. Мастак і нацыянальная рэчаіснасць у творчасці пісьменнікаў пачатку XXI стагоддзя.
17. Лінія “мастак і творчае асяроддзе” ў творчасці Янкі Купалы, Максіма Багдановіча, Міхася Стральцова.
18. Лінія “мастак і творчае асяроддзе” ў творчасці Максіма Танка, Уладзіміра Караткевіча.
19. Лінія “мастак і творчае асяроддзе” ў творчасці Леаніда Дранько-Майсюка, Людмілы Рублеўскай.
20. Творы архітэктуры, жывапісу, музыкі як цэнтральныя аб’екты, што паслужылі матэрыялам для асэнсавання мастацкіх каштоўнасцяў беларускімі пісьменнікамі.

ПЫТАННІ ДА ЗАЛІКУ ПА ВУЧЭБНАЙ ДЫСЦЫПЛІНЕ

1. Шляхі вывучэння псіхалогіі літаратурнай творчасці. Паняцце творчасці ў розных відах мастацтва.
2. Літаратурная творчасць і яе спецыфіка. Мастацкая аксіясфера беларускай літаратуры.
3. Шляхі вывучэння псіхалогіі літаратурнай творчасці, працы пісьменніка. Матэрыял вывучэння. Тэрміналагічны апарат дысцыпліны.
4. Праблема літаратурных здольнасцяў, мастацка-літаратурнага таленту. Творчы працэс.
5. Крэатыўнасць як аснова творчасці. Адрозненне паміж креатыўнасцю і талентам.
6. Інтэлектуальныя, творчыя здольнасці. Прырода мастацкага таленту і яго адрозненне ад таленту вучонага. Біялагічнае і сацыяльнае ў таленце.
7. Характар праяўлення таленавітасці, геніяльнасці. Таленавітасць у розных сферах дзейнасці.
8. Фазы творчага працэсу: падрыхтоўчая, пошукавая, выканаўчая.
9. Псіхалагічны профіль пісьменніка. Структура індывідуальнасці. Індывідуальныя адрозненні ў эмацыйнай сферы.
10. Фарміраванне вышэйшых пачуццяў. Роля фантазіі ў творчасці. Адзінства фантазіі і інтэлектуальных здольнасцяў.
11. Значэнне працы інфармацыйнага блока розуму. Суадносіны фактаў і вымыслу ў творах. Праблема прататыпаў.
12. Творчае натхненне пісьменніка і журналіста. Этапы творчага натхнення. Персаніфікацыя.
13. Назіральнасць пісьменніка. Саманазіранне. Памяць. Працалюбства.
14. Знешнія фактары, якія садзейнічаюць развіццю творчага патэнцыялу. Умовы развіцця творчасці ў працэсе навучання.
15. Грамадскі воблік пісьменніка. Воля пісьменніка. Светапогляд пісьменніка. Аб'ектыўныя і суб'ектыўныя ўмовы станаўлення светапогляду пісьменніка.
16. Значэнне гістарычных умоў і ідэйных уплываў, творчага акружэння ў жыцці і творчасці пісьменніка і журналіста, у фарміраванні яго светапогляду.
17. Роля падарожжаў. Грамадская актыўнасць пісьменніка. Удзел пісьменнікаў і журналістаў у нацыянальна-вызваленчай барацьбе, войнах.
18. Патрыятызм. Любоў да роднай прыроды, мовы. Выкарыстанне ў творчасці здабыткаў агульначалавечай і нацыянальнай культуры.
19. Народная і агульначалавечая слава пісьменніка. Ушанаванне пісьменнікаў у Беларусі.

20. Творчая лабараторыя пісьменніка і журналіста. Умовы працы пісьменніка. Месца жыхарства. Значэнне нацыянальных традыцый. Кола пазалітаратурных інтарэсаў.
21. Культура працы пісьменніка. Культура працы журналіста.
22. Творчыя сувязі. Пераклады. Пісьменнік і чытач. Літаратурныя часопісы.
23. Асноўныя этапы творчага працэсу. Фазы творчага працэсу. Задума. Рэдагаванне гатовага твора.
24. Падсвядомыя фактары, дзейнасць архетыпаў. Свядомае выкарыстанне міфалагем у творы. Ідэя і тэма твора.
25. Гістарычны матэрыял. Работа пісьменніка над сучасным матэрыялам. Кніжкі для запісаў.
26. Стварэнне плана твора. Напісанне твора. Сістэма вобразаў. Фарміраванне сюжэту. Кампазіцыя.
27. Работа над мовай. Апрацоўка твора. Варыянты твора. Калектыўная творчасць.
28. Жыццёвы вопыт пісьменніка. Вывучэнне жыцця пісьменніка – важнейшая ўмова разумення яго творчасці (на прыкладзе біяграфіі народнага пісьменніка Беларусі Я. Брыля).
29. Біяграфіі рускіх і беларускіх класікаў (параўнальны аспект біяграфій А. Куляшова і А. Твардоўскага).
30. Аксіясфера сучаснай журналісцкай творчасці. СМІ як дзейсны фактар развіцця грамадства.

МОДУЛЬ 3

ТЭМА 9

“ЛІТАРАТУРНАЯ КРЫТЫКА І ПУБЛІЦЫСТЫКА ЯК ТВОРЧАЯ ДЗЕЙНАСЦЬ”

Тэарэтычная частка

1. Літаратурная крытыка і публіцыстыка: агульнае і адрознае.
2. Цікавыя факты з гісторыі айчыннай літаратурнай крытыкі.
3. Цікавыя факты з гісторыі айчыннай публіцыстыкі.
4. Методыка працы над публіцыстычным творам.

Практычная частка

5. Вядомыя літаратурныя крытыкі.
6. Вопыт вядомых айчынных публіцыстаў.
7. Публіцыстыка ў часопісе “Полымя”.
8. Публіцыстыка ў часопісе “Нёман”.
9. Літаратурная крытыка ў часопісе “Маладосць”.

ТЭМА 10

“ЖАНРАВАЯ ПАЛІТРА ПУБЛІЦЫСТЫКІ”

Тэарэтычная частка

1. Замалёўка як базавы жанр публіцыстыкі.
2. Эсэ як жанр публіцыстыкі.
3. Нарыс як жанр публіцыстыкі.
4. Эсэістыка і нарысістыка ў сучаснай журналістыцы.

Практычная частка

5. Знайдзіце прыклады замалёўкі ў сучасным перыядычным друку.
6. Напішыце замалёўку для студэнцкага часопіса “ЛІТАРАТУРНЫ
AUTOGRAPHUM”.

ТЭМА 11

“КАМПАЗІЦЫЯ ПУБЛІЦЫСТЫЧНАГА ТЭКСТУ”

Тэарэтычная частка

1. Патрабаванні да кампазіцыі літаратурна-рэдакцыйнага (журналісцкага) тэксту.
2. Тыповыя віды кампазіцыі.

3. Функцыянальна-сэнсавыя тыпы маўлення ў працэсе творчай дзейнасці літаратурна-рэдакцыйнага супрацоўніка (журналіста).

4. Індывідуальны стыль аўтара. Сродкі маўленчай выразнасці.

Практычная частка

5. Прапануйце ўласную методыку працы над літаратурна-рэдакцыйным (журналісцкім) тэкстам.

6. Складзіце правілы рэдагавання ўласных тэкстаў.

ТЭМА 12

“САТЫРЫЧНАЯ ПУБЛІЦЫСТЫКА ЯК ТВОРЧАЯ ДЗЕЙНАСЦЬ”

Тэарэтычная частка

1. Паняцце сатырычнай публіцыстыкі. Азначэнне і падыходы.

2. Жанравая палітра сатырычнай публіцыстыкі.

3. Фельетон: гісторыя і сучаснасць.

4. Памфлет: гісторыя і сучаснасць.

Практычная частка

5. Гумарэска ў сучасным друку.

6. Іранеска ў сучасным друку.

7. Цікавыя факты з гісторыі сатырычных выданняў.

МОДУЛЬ 4

ТЭМА 13 “ЛІТАРАТУРНАЯ КРЫТЫКА Ў СУЧАСНАЙ ЖУРНАЛІСЦКАЙ ПРАКТЫЦЫ”

Тэарэтычная частка

1. Літаратурная крытыка. Азначэнне і падыходы.
2. Жанравая палітра літаратурнай крытыкі.
3. Значэнне літаратурнай крытыкі для развіцці літаратуры.
4. Узаемадзеянне літаратурнай крытыкі і журналістыкі.

Практычная частка

5. Пісьменніцкая літаратурная крытыка.
6. Літаратурная крытыка ў штотыднёвіку “Літаратура і Мастацтва”.
7. Літаратурная крытыка ў грамадска-палітычных выданнях.

ТЭМА 14 “АНАТАЦЫЯ І ВОДЗЫЎ У ТВОРЧАЙ ДЗЕЙНАСЦІ ЖУРНАЛІСТА”

Тэарэтычная частка

1. Анатацыя ў сучаснай выдавецкай практыцы.
2. Патрабаванні да анатацыі.
3. Анатацыя як базавы жанр літаратурнай крытыкі.
4. Анатацыя і чытацкі водзыў.

Практычная частка

5. Анатацыя да любімай мастацкай кнігі.
6. Анатацыя на школьны падручнік.
7. Чытацкі водзыў на любімы твор.

ТЭМА 15 “РЭЦЭНЗІЯ Ў СУЧАСНАЙ ТВОРЧАЙ ПРАКТЫЦЫ”

Тэарэтычная частка

1. Агульная характарыстыка рэцэнзіі.
2. Віды рэцэнзіі (літаратурная, тэатральная і інш.).
3. Рэцэнзія і чытацкі водзыў.
4. Рэцэнзія і літаратурна-крытычны артыкул.

Практычная частка

5. Прыклады рэцэнзій з грамадска-палітычнага выдання.
6. Прыклады літаратурна-крытычнага артыкула са спецыялізаванага друку.
7. Уласная рэцэнзія на тэатральную пастаноўку.

ТЭМА 16 “ЖАНРЫ ЛІТАРАТУРНАЙ КРЫТЫКІ”

Тэарэтычная частка

1. Літаратурны партрэт. Патрабаванні да напісання.
2. Сатыра ў крытыцы: эпіграма, пародыя, фельетон. Гумар у крытыцы.
3. Эпістальярныя формы крытыкі. Крытычная палеміка.
4. Літаратурная крытыка і літаратуразнаўства.

Практычная частка

5. Прыклады эпістальярнай крытыкі.
6. Прыклады літаратурнага партрэта.
7. Літаратурны партрэт любімага пісьменніка.

ТВОРЧАЯ ПРАЦА ДЛЯ ВЫНІКОВАГА КАНТРОЛЮ

1. Напішыце эсэ на тэму “Маё першае рэдакцыйнае заданне”.
2. Напішыце замалёўку на тэму “Калі б быў рэдактарам...”.
3. Напішыце эсэ “Мая тэма ў журналістыцы”.
4. Напішыце эсэ “Індывідуальны стыль журналіста – гэта...”.
5. Напішыце замалёўку з выкарыстаннем экспрэсіўна-вобразных сродкаў.
6. Напішыце чытацкі водзёў на любімы кінематаграфічны твор.
7. Напішыце рэцэнзію на сучасны літаратурны твор.
8. Стварыце літаратурны партрэт любімага пісьменніка.
9. Зрабіце пісьмовы аналіз публіцыстыкі і літаратурнай крытыкі ў часопісе “Нёман”.
10. Зрабіце пісьмовы аналіз публіцыстыкі і літаратурнай крытыкі ў часопісе “Полымя”.
11. Зрабіце пісьмовы аналіз публіцыстыкі і літаратурнай крытыкі ў часопісе “Маладосць”.

ЛІТАРАТУРА

Асноўная

1. Ахмадулин, Е.В. Основы теории журналистики / Е.В. Ахмадулин. – Ростов н/Д : Феникс, 2009. – 350 с.
2. Белянин, В.П. Психологическое литературоведение. Текст как отражение внутренних миров автора и читателя / В.П. Белянин. – М. : Генезис, 2006. – 319 с.
3. Ворошилов, В.В. Журналистика / В.В. Ворошилов. – СПб. : Изд-во Михайлова В.А., 1999. – 304 с.
4. Градюшко, А.А. Региональные медиа в цифровой среде / А.А. Градюшко. – Минск : Звезда, 2020. – 184 с.
5. Гройсман, А.Л. Основы психологии художественного творчества : учеб. пособие / А.Л. Гройсман ; под ред. В.А. Андреева. – М. : Когито-Центр, 2003. – 187 с.
6. Корконосенко, С.Г. Основы журналистики / С.Г. Корконосенко. – М. : Аспект Пресс, 2001. – 287 с.
7. Лазутина, Г.В. Основы творческой деятельности журналиста : учеб. для вузов по специальности «Журналистика» / Г.В. Лазутина. – М. : Аспект пресс : Изд-во Моск. ун-та, 2000. – 238 с.
8. Меерович, М.И. Технология творческого мышления : практическое пособие / М.И. Меерович, Л.И. Шрагина. – Минск : Харвест, 2003. – 432 с.
9. Мушынскі, М.І. Тэксталагія твораў Янкі Купалы і Якуба Коласа / М.І. Мушынскі. – Минск : Бел. навука, 2007. – 414 с.
10. Накорякова, К.М. Литературное редактирование: общая методика работы над текстом / К.М. Накорякова. – М. : Факультет журналистики МГУ : Изд-во Москов. ун-та, 2011. – 331 с.
11. Основы творческой деятельности журналиста / под ред. С.Г. Корконосенко. – СПб. : Знание, 2000. – 272 с.
12. Психология и литература в диалоге о человеке / под ред. Н.А. Борисенко, Н.Л. Карповой, С.Ф. Дмитренко. – М. : РШБА, 2016. – 367 с.
13. Самарцев, О.Р. Творческая деятельность журналиста: очерки теории и практики : учеб. пособие / О.Р. Самарцев. – М. : Академический проект: Гаудеамус, 2009. – 526 с.
14. Черникова, Е.В. Основы творческой деятельности журналиста : учеб. пособие / Е.В. Черникова. – М. : Гардарики, 2005. – 287 с.

Дадатковая

1. Арнаудов, М. Психология литературного творчества / М. Арнаудов ; пер. с болг. Д.Д. Николаева. – М. : Прогресс, 1970. – 654 с.

2. Ахманов, М. С. Литературный талант: как написать бестселлер / М. С. Ахманов. – М. : Эксмо, 2014. – 384 с.
3. Бароўка, В.Ю. Акіялогія беларускай літаратуры : манаграфія / В.Ю. Бароўка. – Віцебск : ВДУ імя П.М. Машэрава, 2020. – 183 с.
4. Беявец, А. Прыступкі творчасці. Пачатак / А. Беявец // Мастацтва. – 2009. – № 11. – С. 40–45.
5. Валуйская, Т.Л. Современные психологические концепции творческих способностей: основные направления развития / Т.Л. Валуйская // Вестник Минского государственного лингвистического университета. Серия 2, Педагогика. Психология. Методика преподавания иностранных языков. – 2017. – № 2. – С. 43–51.
6. Воробьев, В.П. Система СМИ Беларуси / В.П. Воробьев. – Минск : БГУ, 2002. – 167 с.
7. Гимпель, Л.П. Междисциплинарные аспекты изучения творческого процесса / Л.П. Гимпель // Вышэйшая школа. – 2009. – № 3. – С. 36–40.
8. Горохов, В.М. Закономерности публицистического творчества: пресса и публицистика / В.М. Горохов. – М. : Мысль, 1975. – 190 с.
9. Дмитриев, Е.В. Социальная природа творческого мышления / Е.В. Дмитриев ; под ред. Т.А. Горолевич ; АН БССР, Ин-т философии и права. – Минск : Наука и техника, 1989. – 96 с.
10. Доценко, Е.Л. Психология манипуляции: феномены, механизмы и защита / Е.Л. Доценко. – СПб. : Речь, 2003. – 304 с.
11. Дубовік, С.В. Даведнік журналіста / С.В. Дубовік. – Мінск : Беларус. дзярж. ун-т, 2006. – 221 с.
12. Журналистское расследование: ист. метода и соврем. практика: [учебник] / С. Балугев [и др.]. – СПб. : Нева, 2003. – 480 с.
13. Заяц, Н. «Мы заўжды на пачатку дарог...» : штрыхі да творчага партрэта Васіля Зуёнка / Н. Заяц // Роднае слова. – 2010. – № 6. – С. 12–15.
14. Іўчанкаў, В.І. Дыкурс беларускіх СМІ: арганізацыя публіцыстычнага тэксту / В.І. Іўчанкаў. – Мінск : Беларус. дзярж. ун-т, 2003. – 256 с.
15. Калмыков, А.А. Интернет-журналистика : учеб. пособие / А.А. Калмыков, Л.А. Коханова. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2005. – 383 с.
16. Капуста, Ж. Параніць неабякавасцю / Ж. Капуста // Літаратура і мастацтва. – 2009. – № 28 (31 ліпеня). – С. 7.
17. Карповіч, М.П. Рытарычны ідэал у журналістыцы: навука.-практ. пошук: артыкулы, каментары, інтэрв'ю / М.П. Карповіч. – Минск : Тэхнапрынт, 2004. – 202 с.
18. Колесниченко, А.В. Практическая журналистика : учеб. пособие / А.В. Колесниченко. – М. : Изд-во Моск. ун-та, 2010. – 192 с.
19. Корконосенко, С.Г. Теория журналистики: моделирование и применение / С.Г. Корконосенко. – М. : Логос, 2010. – 248 с.

20. Криницин, Е. Акулы интервью: 11 мастер-классов / Е. Криницин. – М. : Альпина Паблишерз, 2011. – 182 с.
21. Мельник, Г.С. Методы журналистики : учеб. пособие / Г.С. Мельник, М.Н. Ким. – СПб. : Изд-во Михайлова В.А., 2008. – 272 с.
22. Мельник, Г.С. Основы творческой деятельности журналиста / Г.С. Мельник, А.Н. Тепляшина. – СПб. : Питер, 2009. – 272 с.
23. Мирошниченко, А. Когда умрут газеты / А. Мирошниченко. – М. : Книжный мир, 2011. – 224 с.
24. Михайлов, С.А. Спортивная журналистика : учеб. пособие для вузов / С.А. Михайлов, А.Г. Мостов. – СПб. : Изд-во Михайлова В.А., 2005. – 224 с.
25. Мяснікоў, А.Ф. Гісторыя беларускай журналістыкі : вучэб.-метад. дапаможнік / А.Ф. Мяснікоў. – Мінск : Іппокрена, 2008. – 101 с.
26. Никифорова, О.И. Исследования по психологии художественного творчества / О.И. Никифорова. – М. : Изд-во Моск. ун-та, 1972. – 155 с.
27. Олешко, В.Ф. Журналистика как творчество / В.Ф. Олешко. – М. : МГУ, 2003. – 178 с.
28. Олешко, В.Ф. Психология журналистики / В.Ф. Олешко. – СПб. : Изд-во Михайлова В.А., 2008. – 240 с.
29. Праскаловіч, В. Творчасць у літаратурным навучанні: тэарэтычныя асновы, метадычныя аспекты / В. Праскаловіч // Роднае слова. – 2010. – № 12. – С. 66–70.
30. Пронина, Е.Е. Психология журналистского творчества / Е.Е. Пронина. – М. : КДУ, 2006. – 368 с.
31. Свитич, Л.Г. Введение в специальность: профессия: журналист / Л.Г. Свитич. – М. : Аспект Пресс, 2007. – 255 с.
32. Сидорская, И.В. Эффективная коммуникация со СМИ: принципы и технологии : пособие для вузов / И.В. Сидорская. – Минск : Изд-во Гревцова, 2010. – 144 с.
33. Соловьев, А.И. Основы информационно-коммуникационной деятельности / А.И. Соловьёв. – Минск : БГУ, 2009. – 191 с.
34. Сосновская, А.М. Журналист: личность и профессионал (психология идентичности) / А.М. Сосновская. – СПб. : Роза мира, 2005. – 206 с.
35. Стральцоў, Б.В. Асноўныя творчыя метады ў журналістыцы / Б.В. Стральцоў. – Мінск : БДУ, 2000. – 71 с.
36. Шостак, М.И. Репортер: профессионализм и этика / М.И. Шостак. – М. : РИП-холдинг, 2001. – 165 с.

ТЭСТЫ ДЛЯ САМАКАНТРОЛЮ *(з пяці адказаў адзін правільны)*

- 1. Навукова-літаратурнае выданне Віленскага ўніверсітэта:**
“Кур’ер Віленскі”
“Віленскі дзённік”
“Віленскі веснік”
“Віленская літаратурная газета”
“Кур’ер Літоўскі”

- 2. Я. Тышкевіч, А. Адзінец, П. Шпілеўскі актыўна публікаваліся ў выданні:**
“Гродзенская газета”
“Кур’ер Віленскі”
“Віленскі дзённік”
“Віцебскія губернскія ведамасці”
“Мінскія губернскія ведамасці”

- 3. Вострую крытычную ацэнку рэформы 1861 г., стану сялянства, рэкруцтва і народнай адукацыі змяшчала газета:**
“Гродзенская газета”
“Мужыцкая праўда”
“Віленскі дзённік”
“Кур’ер Віленскі”
“Мінскія губернскія ведамасці”

- 4. З 1760 па 1916 год пад рознымі назвамі выдавалася газета:**
“Мінскія губернскія ведамасці”
“Кур’ер Віленскі”
“Літоўскія епархіяльныя ведамасці”
“Полацкія епархіяльныя ведамасці”
“Віцебскія губернскія ведамасці”

- 5. У Вільні з 1863 па 1916 год выдавалася газета:**
“Віленскі дзённік”
“Літоўскія епархіяльныя ведамасці”
“Кур’ер Віленскі”
“Віленскі веснік”
“Кур’ер Літоўскі”

6. Значны ўплыў на беларускую, польскую, літоўскую літаратуру і культуру аказала выданне:

“Віленскі дзённік”

“Кур’ер Віленскі”

“Літоўскія епархіяльныя ведамасці”

“Веснік Віленскага праваслаўнага святадухаўскага брацтва”

“Кур’ер Літоўскі”

7. І. Новікаў, А. Матусевіч, М. Матукоўскі, В. Палескі і іншыя выступалі на старонках газет у якасці:

аналітыкаў

публіцыстаў

рэпарцёраў

фельетаністаў

нарысістаў

8. Першая штодзённая “Газета-капейка” выйшла ў:

Маскве

Пецярбурзе

Самары

Кіеве

Мінску

9. Гумарыстычны аддзел “Ералаш” упершыню з’яўляецца ў выданні:

“Рускі веснік”

“Сучаснік”

“Звон”

“Сын Айчыны”

“Палярная зорка”

10. М. Твен, У. Набокаў, Д. Гранін плённа працавалі ў жанры:

памфлета

эсэ

фельетона

нарыса

замалёўкі

11. У першым нумары альманаха “Палярная зорка” А.І. Герцэна былі надрукаваны:

забароненыя вершы А.С. Пушкіна

вершы і ўспаміны дзекабрыстаў

вершы М.Ю. Лермантава

крытычныя працы А.І. Герцэна

ўспаміны А.С. Пушкіна

12. Альманах “Палярная зорка” А.І. Герцэна выходзіў:

у Маскве
у Лондане
у Парыжы
у Берліне
у Мадрыдзе

13. Часопіс “Айчынныя запіскі” стаў папулярным і ўплывовым:

пад рэдакцыяй А.С. Пушкіна
пад рэдакцыяй А.А. Краеўскага
пад рэдакцыяй М.Ю. Лермантава
пад рэдакцыяй А.І. Герцэна
пад рэдакцыяй А.А. Краеўскага і А.С. Пушкіна

14. Артыкул М. Ламаносава “Меркаванні аб абавязках журналістаў...” выйшаў з нагоды:

папулярызацыі ідэй вучонага пра абавязак журналістаў
адказу М. Ламаносава на крытыку яго навуковых прац
грамадскага “сацыяльнага заказу” аб ролі журналіста
памкнення вучонага стварыць першы этычны кодэкс журналіста
намеру вучонага прапагандаваць сваю дзейнасць

15. М. Ламаносаў сцвярджае, што журналісту дазволена:

абвяргаць у сваіх сачыненнях новыя гіпотэзы
абвяргаць тое, што, на яго думку, заслугоўвае таго
выказваць у сваіх сачыненнях новыя гіпотэзы
з лёгкасцю крытыкаваць творы, якія ўжо атрымалі станоўчую ацэнку
змагацца за свабоду слова

16. Поўная назва артыкула М. Ламаносава “Меркаванні аб абавязках журналістаў...” была наступнай:

“Меркаванні аб абавязках журналістаў пры выкладанні імі сачыненняў, прызначаных для падтрымання свабоды думкі”

“Меркаванні аб абавязках журналістаў пры выкладанні імі сачыненняў, прызначаных для падтрымання свабоды філасофіі”

“Меркаванні аб абавязках журналістаў пры выкладанні імі сачыненняў, прызначаных для падтрымання свабоды слова”

“Меркаванні аб абавязках журналістаў пры выкладанні імі сачыненняў, прызначаных для падтрымання свабоды друку”

“Меркаванні аб абавязках журналістаў пры выкладанні імі сачыненняў, прызначаных для падтрымання свабоды меркавання”

17. Часопіс “Сучаснік” з’яўляўся:

грамадска-палітычным выданнем
літаратурным выданнем
навуковым выданнем
грамадска-літаратурным выданнем
грамадскім выданнем

18. А.С. Пушкін выдаваў часопіс:

“Тэлескоп”
“Сучаснік”
“Маскоўскі тэлеграф”
“Сын Айчыны”
“Айчынныя запіскі”

19. У часопісе “Тэлескоп” прапагандавалася:

мастацтва ў рэчышчы сентыменталізму
мастацтва ў рэчышчы рэалізму
мастацтва ў рэчышчы рамантызму
мастацтва ў рэчышчы класіцызму
мастацтва ў рэчышчы мадэрнізму

20. Часопіс “Маскоўскі тэлеграф” адрозніваўся пераважна:

літаратурным зместам
энцыклапедычным зместам
аналітычным зместам
мастацка-публіцыстычным зместам
грамадска-публіцыстычным зместам

21. Д.І. Фанвізін выдаваў часопіс:

“Зритель”
“Друг честных людей”
“Пошта духаў”
“Сын Айчыны”
“Айчынныя запіскі”

22. Часопіс “Ежемесячные сочинения, к пользе и увеселению служащие” выдаваўся:

Д.І. Фанвізіным
М.В. Ламаносавым
І.А. Крыловым
А.П. Сумарокавым
А.С. Пушкіным

23. Часопіс “Усякая ўсячына” выдаваўся:

Д.І. Фанвізіным
Кацярынай П
І.А. Крыловым
А.П. Сумарокавым
М.Г. Чарнышэўскім

24. Першым прыватным часопісам у рускай журналістыцы стала выданне:

“Пошта духаў”
“Працалюбівая пчала”
“Маскоўскія ведамасці”
“Усякая ўсячына”
“Веснік Еўропы”

25. Па ініцыятыве М.В. Ламаносава было створана выданне:

“Санкт-Пецярбургскія ведамасці”
“Маскоўскія ведамасці”
“Куранты”
“Усякая ўсячына”
“Маскоўскі тэлеграф”

26. Асноўным жанрам англійскай публіцыстыкі XVII стагоддзя лічыцца:

фельетон
памфлет
нарыс
эсэ
рэпартаж

27. У ЗША XVIII ст. вершы і гумарыстычныя тэксты, загадкі, прыказкі, эсэ складалі змест:

штотыднёвых газет
альманахаў
штодзённых газет
часопісаў
усёй газетнай прадукцыі

28. У ЗША XVIII ст. дадавалі да свайго імя тытул “філапат”:

рэдактары штотыднёвых газет
рэдактары альманахаў
рэдактары штодзённых газет
рэдактары часопісаў
рэдактары ўсіх газетных выданняў

29. Дзелаваыя часопісы працягнулі традыцыі:

масавых газет
якасных газет
спецыялізаваных газет
грамадска-палітычных часопісаў
літаратурных альманахаў

30. Адсутнасць забароненых тэм як прынцып выканання рэпарцёрскай працы быў уласцівы:

Хорасу Грылі
Джэймсу Бенету
Бенджаміну Дэю
Бенджаміну Франкліну
Эндрэ Брэдфарду

31. Першае стварэнне карыкатуры ў гісторыі амерыканскай журналістыкі звязана з рэдактарскай дзейнасцю:

Джона Пітэра Зэнгера
Бенджаміна Франкліна
Эндрэ Брэдфарда
Бенджаміна Харыса
Хораса Грылі

32. Такі газетны феномен, як раман-фельетон, узнік у:

якаснай французскай прэсе
масавай французскай прэсе
масавай англійскай прэсе
якаснай англійскай прэсе
рускай прэсе

33. З’яўленне ў заходнееўрапейскай перыёдыцы так званай “схаванай рэкламы” звязваецца з імем:

Эміля дэ Жырардэна
Джона Уолтэра
Джуліуса Рэйтара
Джона Локхарта
Бенджаміна Франкліна

34. Станаўленне фельетона як жанру звязваецца з творчай дзейнасцю:

Дэні дэ Сала
Жульена Луі Жофруа
Франсуа Рэнэ дэ Шатабрыяна
Пьера Луі Бертэна
Пітара Юліуса Ройтара

35. Палітычная газета як з'ява зарадзілася ў:

Англіі
Францыі
Германіі
Італіі
Іспаніі

36. Асветніцкая журналістыка асабліва часта звярталася да:

фельетона
памфлета
эсэ
нарыса
замалёўкі

37. Першы еўрапейскі часопіс выйшаў у:

Лондане
Парыжы
Лейпцыгу
Берліне
Маскве

38. Умовай для ўзнікнення першых еўрапейскіх часопісаў стала:

развіццё кнігадрукавання
развіццё інтэлектуальнага асяроддзя
пашырэнне адукацыі і асветы
пашырэнне інфармацыйных грамадскіх запатрабаванняў
паляпшэнне тэхнічнага ўзроўню выдавецкай дзейнасці

39. Першая штодзённая газета ў Еўропе стала выходзіць у:

Гамбургу
Лейпцыгу
Парыжы
Берліне
Лондане

40. У першых друкаваных заходнееўрапейскіх газетах размяшчэнне навісцінага матэрыялу залежала:

ад сенсацыйнасці падзеі
ад часу паступлення інфармацыі пра падзею
ад важнасці падзеі
ад грамадскай цікавасці да падзеі
ад крыніцы інфармацыі пра падзею

41. Упершыню выдавецкі знак пры друкаванні кніг стаў выкарыстоўваць:

Іаган Гутэнберг
Петэр Шэфер
Іаган Фуст
Францыск Скарына
Сымон Будны

42. “Дэкларацыя правоў чалавека і грамадзяніна” была прынята ў:

Англіі
Францыі
Германіі
Італіі
Расіі

43. Газета “Фігаро” выдаецца ў:

Англіі
Францыі
Германіі
Італіі
Расіі

44. Выразна выяўленым рэгіянальным характарам вызначаецца сучасная прэса:

Англіі
Германіі
Францыі
Італіі
ЗША

45. У Заходняй Еўропе першым перыядычным выданнем лічыцца:

штодзённая газета
штотыднёвік
часопіс
альманах
лістоўка

46. Годам нараджэння газет традыцыйна лічыцца:

1702 г.
1609 г.
1631 г.
1654 г.
1667 г.

47. У прэсе сучаснай Германіі пераважаюць:

вячэрнія газеты
ранішнія газеты
часопісы
альманахі
штотыднёвікі

48. Наступнікам Дж. Пуліцэра традыцыйна лічыцца:

Гарацы Грылі
Уільям Рэндалф Херст
Самюэл Адамс
Джэймс Гордан Бенет
Бенджамін Франклін

49. Мадэль “новага журналізму” Дж. Пуліцэр увасобіў у газеце:

“Веснік Нью-Ёрка”
“Свет Нью-Ёрка”
“Бостанскі веснік”
“Дэйлі тэлеграф”
“Таймс”

50. Для мадэлі “новага журналізму”, заснаванай Дж. Пуліцэрам, уласціва:

асвятленне тыповых падзей
асвятленне надзвычайных падзей
павышаная ўвага да асветы і рэлігіі
адлюстраванне праблемных грамадскіх пытанняў
выкарыстанне пераважна аналітычных жанраў

51. Першыя газеты ў гісторыі Паўночнай Амерыкі выходзілі ў:

Вашынгтоне
Бостане
Нью-Ёрку
Чыкага
Нью-Джэрсі

52. Часопіс “Веснік Еўропы” стаў знакавай з’явай:

англійскай журналістыкі першай паловы XIX стагоддзя
рускай журналістыкі першай паловы XIX стагоддзя
французскай журналістыкі другой паловы XIX стагоддзя
рускай журналістыкі другой паловы XIX стагоддзя
французскай журналістыкі першай паловы XIX стагоддзя

53. Галоўнай задачай пятроўскіх “Ведамасцяў...” стала:
прадстаўленне замежных навін
асвятленне падзей Паўночнай вайны
паказ грамадскіх праблем таго часу
інфармаванне насельніцтва
фарміраванне грамадскай думкі

54. Купалаўскія словы “дух абудзіўся ў народзе...” сталі лозунгам першага нумару:

“Рэспублікі”
“Народнай газеты”
“Вячэрняга Мінска”
“Літаратуры і Мастацтва”
“Полымя”

55. Рэдактарам газеты “За свабодную Беларусь” быў прызначаны:

Кандрат Крапіва
Ілля Гурскі
Пятрусь Броўка
Іван Навуменка
Анатоль Казлоў

56. У беларускіх грамадска-палітычных выданнях 1970-х гг. пераважалі:

інфармацыйныя матэрыялы
аналітычная і мастацка-публіцыстычныя матэрыялы
аналітычныя матэрыялы
мастацка-публіцыстычныя матэрыялы
эсэісцкія матэрыялы

57. Пазначалася “Беларускі сацыяльна-рэвалюцыйны агляд” у падзагалоўку:

газеты “Гоман”
часопіса “Гоман”
газеты “Дзянніца”
газеты “Светач”
газеты “Грамада”

58. У выніку капіталізацыі выдавецкай дзейнасці ў пачатку XX ст. у беларускім друку з’явіліся:

спецыялізаваныя газеты і часопісы
газеты-капейкі
партыйныя газеты і часопісы
газеты і часопісы земстваў
лістоўкі

59. Рэцэнзій на зборнікі Е. Раманава і П. Шэйна былі змешчаны ў газеце:

“Северо-Западный голос”
“Мінскі лісток”
“Северо-Западное слово”
“Северо-Западный край”
“Гоман”

60. Пачала першай правядзенне нарад рабочых карэспандэнтаў газета:

“Савецкая Беларусь”
“Правда”
“Белорусская деревня”
“Красная смена”
“Известия Советов”

61. У перыяд 1920–1930-х гадоў у авангардзе беларускага рэспубліканскага друку знаходзілася выданне:

“Савецкая Беларусь”
“Звязда”
“Белорусская деревня”
“Красная смена”
“Савецкае будаўніцтва”

62. Першы нумар выдання “Раздавім фашысцкую гадзіну!” выйшаў у:

Віцебску
Гомелі
Мінску
Магілёве
Маскве

63. На працягу 1886–1902 гадоў выходзіла выданне:

“Пинский листок”
“Минский листок”
“Витебский листок”
“Справочный листок Минского земледельческого синдиката”
“Минское слово”

64. І. Навуменка, М. Матукоўскі працавалі ў:

“ЛіМе”
“Звяздзе”
“Чырвонай змене”
“Маладосці”
“Першацвеце”

65. У 60-я гады агульны разавы тыраж беларускіх газет складаў:

- 2 мільёны экз.
- 4 мільёны экз.
- 6 мільёнаў экз.
- 8 мільёнаў экз.
- 10 мільёнаў экз.

66. У перыяд з 1946 па першую палову 1950-х гадоў у аглядах СМІ перыядычныя выданні найчасцей маглі крытыкавацца за:

нераспрацаванасць асобных тэм публіцыстычных выступленняў
слабы паказ ролі партыйных арганізацый у грамадскім жыцці
аднабаковы паказ з’яў акаляючай рэчаіснасці
адсутнасць сувязі з працоўнымі калектывамі
адлюстраванне сувязі з працоўнымі калектывамі

67. Орган Мінскага падпольнага абкама – гэта:

- “Чырвоная звязда”
- “Партызан Беларусі”
- “Сялянская газета”
- “За Радзіму”
- “Саха”

68. Органам Цэнтральнага камітэта і Мінскага абкама ЛКСМ Беларусі стала газета:

- “За свабодную Беларусь”
- “Чырвоная змена”
- “Звязда”
- “За Савецкую Беларусь”
- “Раздавім фашысцкую гадзіну!”

69. Упраўленне палітычнай прапаганды Заходняга фронту пачало выдаваць газету:

- “За свабодную Беларусь”
- “За Савецкую Беларусь”
- “Віцебскі рабочы”
- “Савецкую Беларусь”
- “Партызанская дубінка”

70. 22 сакавіка 1942 года выйшаў першы нумар:

- “Віцебскага рабочага”
- “Партызанскай дубінкі”
- “За Савецкую Беларусь”
- “Раздавім фашысцкую гадзіну!”
- “За свабодную Беларусь”

71. Са жніўня 1927 г. выдавалася на беларускай мове газета:

“Беларусь”

“Звязда”

“Дзянніца”

“Савецкая Беларусь”

“Грамада”

72. А. Чарвякоў і З. Жылуновіч рэдагавалі газету:

“Беларусь”

“Савецкая Беларусь”

“Дзянніца”

“Беларуская вёска”

“Хрысціянская думка”

73. 1 сакавіка 1918 г. выйшаў першы нумар:

“Савецкай Беларусі”

“Дзянніцы”

“Белорусской правды”

“Белорусской деревни”

“Раніцы”

74. М. Фрунзэ быў рэдактарам:

“Молота”

“Известий Минского Совета рабочих и солдатских депутатов”

“Буревестника”

“Звезды”

“Нашей газеты”

75. Выданнем БСГ была газета:

“Мінская газета”

“Вольная Беларусь”

“Мінскае жыццё”

“Народнае слова”

“Звон”

76. Часопіс “Лучынка” быў выданнем:

грамадска-палітычным

літаратурным

навукова-папулярным

забаўляльным

грамадска-літаратурным

77. Выданне “Маладая Беларусь” (1912–1913 гг.) было:
газетай
часопісам-альманахам
часопісам
альманахам
лістоўкай

78. Адам Багдановіч друкаваўся ў:
“Віцебскіх губернскіх ведамасцях”
“Тродненскіх губернскіх ведамасцях”
“Віленскім весніку”
“Магілёўскіх губернскіх ведамасцях”
“Полацкіх епархіяльных ведамасцях”

79. Прадстаўляла рабочых як паслядоўных рэвалюцыянераў газета:

“Віленскі веснік”
“Северо-Западный край”
“Паўночна-Заходняе слова”
“Мінскі лісток”
“Віленскі веснік”

80. Тэма гісторыі Беларусі асабліва плённа раскрывалася на старонках выдання:

“Дзянніца”
“Гоман”
“Светач”
“Крыніца”
“Звон”

81. Рэдактарам газеты “Дзянніца” быў:

Э. Будзька
Ц. Гартны
В. Ластоўскі
Я. Купала
Я. Колас

82. У канцы XIX – пачатку XX ст. самай якаснай сярод “Губернскіх ведамасцяў” у Паўночна-Заходнім краі была газета:

“Мінскія губернскія ведамасці”
“Віцебскія губернскія ведамасці”
“Магілёўскія губернскія ведамасці”
“Тродзенскія губернскія ведамасці”
“Гомельскія губернскія ведамасці”

83. Падтрымлівала сацыял-дэмакратычную праграму грамадскага развіцця газета:

“Дзянніца”
“Северо-Западный край”
“Мінскі лісток”
“Наша доля”
“Наша Ніва”

84. Кансерватыўны змест у 70–80-я гады XIX ст. у найбольшай меры прадвызначыў выдавецкую канцэпцыю:

“Епархіяльных ведамасцяў”
“Губернскіх ведамасцяў”
“Мінскага лістка”
“Северо-Западного края”
“Гомана”

85. Распараджэнні цэнтральных і мясцовых улад, узнагароды і новыя прызначэнні, курсы валют звычайна друкаваліся ў:

неафіцыйнай частцы “Губернскіх ведамасцяў”
афіцыйнай частцы “Губернскіх ведамасцяў”
афіцыйнай частцы “Епархіяльных ведамасцяў”
неафіцыйнай частцы “Епархіяльных ведамасцяў”
“Мінскім лістку”

86. Я. Лучына, К. Каганец, А. Багдановіч, М. Доўнар-Запольскі супрацоўнічалі з газетай:

“Наша Ніва”
“Мінскі лісток”
“Наша доля”
“Северо-Западный край”
“Звон”

87. Значным дасягненнем у выдавецкай дзейнасці беларускіх народнікаў стаў выпуск:

газеты “Мінскі лісток”
часопіса “Гоман”
газеты “Слова”
газеты “Северо-Западный край”
лістоўкі “Да беларускай моладзі”

88. Археалагічныя артыкулы К. Гаворскага публікаваліся ў:

“Полацкіх епархіяльных ведамасцях”
“Віцебскіх губернскіх ведамасцях”
“Мінскіх губернскіх ведамасцях”
“Мінскіх епархіяльных ведамасцях”
“Полацкіх епархіяльных ведамасцях”

89. Краязнаўчыя матэрыялы А. Сапунова публікаваліся ў:

- “Мінскіх губернскіх ведамасцях”
- “Віцебскіх губернскіх ведамасцях”
- “Магілёўскіх губернскіх ведамасцях”
- “Гродзенскіх губернскіх ведамасцях”
- “Полацкіх епархіяльных ведамасцях”

90. Асяроддзем беларускай культурна-асветніцкай працы ў 60-х гадах XIX ст. выступіла газета:

- “Мужыцкая праўда”
- “Віленскі веснік”
- “Слова”
- “Мінскія губернскія ведамасці”
- “Мужыцкая праўда”

91. В. Дунін-Марцінкевіч супрацоўнічаў з:

- “Мужыцкай праўдай”
- “Віленскім веснікам”
- “Голасам з Літвы”
- “Сцягам свабоды”
- “Сучаснікам”

92. Кастусь Каліноўскі непасрэдна рэдагаваў газету:

- “Голас з Літвы”
- “Сцяг свабоды”
- “Віленскі веснік”
- “Літоўскі веснік”
- “Светач”

93. “Віленскі веснік” у 1915–1916 гадах выходзіў у:

- Вільні
- Гомелі
- Мінску
- Полацку
- Гродне

94. У 1859 г. права на рэдагаванне і выданне “Віленскага весніка” атрымаў:

- Уладзіслаў Сыракомля
- Адам Кіркор
- Антоні Адынец
- Ігнат Ходзька
- Віктар Каліноўскі

95. Нарысы М.Я. Нікіфароўскага з’яўляліся на старонках:

“Магілёўскіх губернскіх ведамасцяў”

“Віцебскіх губернскіх ведамасцяў”

“Тродзенскіх губернскіх ведамасцяў”

“Мінскіх губернскіх ведамасцяў”

“Томельскіх губернскіх ведамасцяў”

96. Нарысы Паўла Шпілеўскага “Падарожжа па Палессі і Беларускім краі” змяшчаліся на старонках:

“Томельскіх губернскіх ведамасцяў”

“Сучасніка”

“Тродзенскіх губернскіх ведамасцяў”

“Мінскіх губернскіх ведамасцяў”

“Віцебскіх губернскіх ведамасцяў”

97. “Нарысы прастанароднага жыцця-быцця ў Віцебскай Беларусі” напісаў:

П. Шпілеўскі

М. Нікіфароўскі

А. Кіркор

А. Адынец

У. Сыракомля

98. Пяру Уладзіслава Сыракомлі належыць публіцыстычны твор:

“Беларускае Палессе”

“Вандроўныя гандляры ў Літве”

“Літоўскае Палессе”

“Некалькі звестак аб хатнім быцце сялян Паўночна-Заходніх губерняў”

“Тутарка двух суседзяў”

99. Найбольш ініцыятыўным выданнем, якое пашырала праграму неафіцыйнага аддзела, выступаюць:

“Мінскія губернскія ведамасці”

“Віцебскія губернскія ведамасці”

“Тродзенскія губернскія ведамасці”

“Томельскія губернскія ведамасці”

“Магілёўскія губернскія ведамасці”

100. Уладзіслаў Сыракомля выступаў у якасці публіцыста ў выданні:

- “Літоўскі веснік”
- “Віленскі веснік”
- “Газета літэрацка віленьска”
- “Мінскія губернскія ведамасці”
- “Віцебскія губернскія ведамасці”

101. “Епархіяльныя ведамасці” – гэта:

- неафіцыйныя царкоўныя (праваслаўныя) выданні
- афіцыйныя царкоўныя (праваслаўныя) выданні
- афіцыйныя царкоўныя (уніяцкія) выданні
- афіцыйныя царкоўныя (каталіцкія) выданні
- неафіцыйныя царкоўныя (каталіцкія) выданні

102. Старэйшым і найбольш вядомым сярод царкоўных выданняў лічацца:

- “Полацкія епархіяльныя ведамасці”
- “Літоўскія епархіяльныя ведамасці”
- “Мінскія епархіяльныя ведамасці”
- “Гродзенскія епархіяльныя ведамасці”
- “Томельскія епархіяльныя ведамасці”

103. Пазней за іншыя пачалі выдавацца:

- “Полацкія епархіяльныя ведамасці”
- “Гродзенскія епархіяльныя ведамасці”
- “Мінскія епархіяльныя ведамасці”
- “Магілёўскія епархіяльныя ведамасці”
- “Томельскія епархіяльныя ведамасці”

104. “Літоўскія епархіяльныя ведамасці” выдаваліся:

- два разы на месяц памерам дваццаць старонак
- два разы на месяц памерам трыццаць старонак
- адзін раз на месяц памерам дзесяць старонак
- два разы на месяц памерам дзесяць старонак
- тры разы на месяц памерам дваццаць старонак

105. Упершыню на старонках “Мінскага лістка” была надрукавана паэма:

- “Новая зямля”
- “Тарас на Парнасе”
- “Сымон-музыка”
- “Энеіда навыварат”
- “Курган”

106. Газета “Мінскі лісток” мела падзагалолак:

грамадская газета
грамадска-літаратурная газета
грамадска-палітычная газета
літаратурная газета
палітычная газета

107. Газета “Мінскі лісток” вызначалася:

рэвалюцыйна-дэмакратычным напрамкам
ліберальна-дэмакратычным напрамкам
афіцыйна-кансерватыўным напрамкам
нацыянальна-дэмакратычным напрамкам
нацыянальна-ліберальным напрамкам

108. Традыцыю газеты “Мінскі лісток” працягнула выданне:

“Северо-Западный календарь”
“Северо-Западный край”
“Белорусский вестник”
“Томан”
“Светач”

109. Першы нумар газеты “Северо-Западный край” выйшаў у:

Вільні
Мінску
Віцебску
Маскве
Магілёве

110. На старонках газеты “Северо-Западный край” быў надрукаваны першы беларускамоўны верш:

Якуба Коласа
Янкі Купалы
Цёткі
Максіма Багдановіча
Каруся Каганца

ПЫТАННІ ДА ЭКЗАМЕНУ

1. Літаратурная крытыка і мастацкая літаратура. Вывядзенні і падыходы.
2. Публіцыстыка і журналістыка. Вывядзенні і падыходы.
3. Функцыі літаратурнай крытыкі: гісторыя і сучаснасць.
4. Літаратурная крытыка ў Інтэрнэт-асяроддзі.
5. Статус крытыка ў сучасных СМІ. Крытыка і грамадскае меркаванне.
6. Пісьменніцкая літаратурная крытыка.
7. Публіцыстыка ў сучасных спецыялізаваных і грамадска-палітычных выданнях.
8. Этычныя нормы дзейнасці прафесійнага крытыка.
9. Замалеўка ў грамадска-палітычным і спецыялізаваным выданні.
10. Жанр эсэ. Яго агульная характарыстыка. Унутрыжанравыя разнавіднасці.
11. Эсэістыка як метада журналісцкага адлюстравання рэчаіснасці. Эсэізм у крытыцы.
12. Вядомыя прыклады літаратурнага эсэ. Эсэісцкі стыль.
13. Нарыс у гісторыі беларускай літаратуры.
14. Нарыс у гісторыі рускай літаратуры.
15. Нарыс як жанр. Яго разнавіднасці.
16. Крызіс сатырычнай публіцыстыкі ў сучаснай перыёдыцы.
17. Фельетон як жанр. Яго разнавіднасці. Сродкі выразнасці.
18. Памфлет як жанр. Яго разнавіднасці. Сродкі выразнасці.
19. Гумарэска, іранеска на старонках сучаснага друку.
20. Публіцыстыка і літаратурная крытыка ў часопісе “Нёман”.
21. Публіцыстыка і літаратурная крытыка ў часопісе “Полымя”.
22. Публіцыстыка і літаратурная крытыка ў часопісе “Маладосць”.
23. Дынаміка жанраў літаратурнай крытыкі: гісторыя і сучаснасць.
24. Дынаміка жанраў мастацкай публіцыстыкі: гісторыя і сучаснасць.
25. Анатацыя як жанр. Патрабаванні да напісання.
26. Анатацыя і записка: параўнальная характарыстыка.
27. Рэцэнзія ў грамадска-палітычным выданні.
28. Рэцэнзія ў спецыялізаваным выданні.
29. Чытацкі водзгук і рэцэнзія.
30. Унутрыжанравыя разнавіднасці рэцэнзіі.
31. Літаратурны партрэт. Патрабаванні да напісання.
32. Сатыра ў крытыцы: эпіграма, пародыя, фельетон. Гумар у крытыцы.
33. Эпісталажныя формы крытыкі. Крытычная палеміка.
34. Літаратурная крытыка і літаратуразнаўства.

35. Літаратурна-крытычны артыкул.
36. Літаратурная крытыка як творчасць. Крытык як арганізатар літаратурнага працэсу.
37. Навукова-публіцыстычны змест крытычнай дзейнасці.
38. Крытыка ў сістэме філалагічных і гуманітарных ведаў.
39. Аксіялагічны аспект крытычных выступленняў. Праца крытыка з аўтарам і аўдыторыяй.
40. Аб'ектыўны і суб'ектыўны складнікі ў дзейнасці крытыка, публіцыста. Майстэрства і аўтарытэт крытыка, публіцыста.

Вучэбнае выданне

НАВАСЕЛЬЦАВА Ганна Віктараўна

**ТВОРЧАЯ ІНДЫВІДУАЛЬНАСЦЬ
ЛІТАРАТУРНАГА СУПРАЦОЎНІКА СУЧАСНЫХ СМІ**

Метадычныя рэкамендацыі

Тэхнічны рэдактар
Камп'ютарны дызайн

Г.У. Разбоева
А.У. Васеха

Падпісана ў друк 05.09.2025. Фармат 60x84 ¹/₁₆. Папера афсетная.
Ум. друк. арк. 2,49. Ул.-выд. арк. 1,24. Тыраж 30 экз. Заказ 104.

Выдавец і паліграфічнае выкананне – установа адукацыі
“Віцебскі дзяржаўны ўніверсітэт імя П.М. Машэрава”.

Пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі ў якасці выдаўца,
вытворцы, распаўсюджвальніка друкаваных выданняў
№ 1/255 от 31.03.2014.

Надрукавана на рызографе ўстановы адукацыі
“Віцебскі дзяржаўны ўніверсітэт імя П.М. Машэрава”.
210038, г. Віцебск, Маскоўскі праспект, 33.